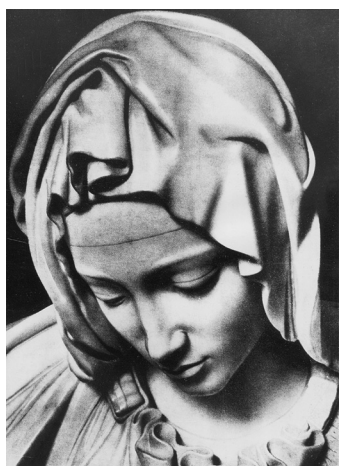

A barokk művészet

Képzőművészet

Michelangelo római Pietájának részlete (a Madonna feje)

A barokk nem jelentett merev szakítást a reneszánsz művészetével, sőt sok mindent magába olvasztott abból. Az épületek tervezői szinte a teljes klasszikus kelléktárat felhasználták, de a klasszikus elemeket új rendszerbe ötvözték, zsúfolták, hogy a konstrukció gazdagságát, változatosságát, ünnepélyességét hangsúlyozzák. A reneszánsz harmonikus nyugalma, az egyenes vonalvezetés szimmetriáját és geometrikus rendjét a megtört vonalak lendülete, hullámzása és a körök alkalmazása, az oszlopok megcsavarása tette nyugtalanná, mozgalmasná, szenvedélyessé. Az épületek homlokzata térben erősen tagolt, uralkodóvá válnak a barokk csigavonalak és hajlatok. A templomok kívül és belül is túldíszítettek, a szobrok aranyszínekkel, a falakat és a mennyezetet is freskók borítják.

Az ellenreformáció szervezői mozgósították az építészeket, festőket és szobrászokat, hogy látványossá tegyék a katolikus katedrálisokat. Az volt a céljuk, hogy a templomba belépőt szinte lenyűgözze a nagy ragyogás, a pompa, a monumentalitás.

A vallásos meggyőzés a néptömegekre irányult, ezért a terjeszteni kívánt hittételeket a teológia szintjéről az érzelmekek és az érzelmek mindenki számára érthető síkjára kellett átvinni.

Bernini: Szent Teréz látomása. Egy római templom oltára (1644–1647). A szentet egy felhő ragadja az arany sugarak formájában lezúduló fényáradatba, s az angyal gyengéden közelít az elragadtatásba révült szent felé. A szoborcsoport a misztikus átlényegülés megrázkódtatásszerű élményét igyekszik kifejezni.

Bernini Szent Teréz látomása című szobrának részlete (Szent Teréz arca)

Az egri Minorita-templom
(1758–1773)

Gaulli: Jézus Szent nevének
imádata.

A római II Gesù mennyezete
(1670 és 1683 között)

A barokk itt érvényesítette a reneszánsz természetelvű, már-már naturalisztikus ábrázolását, s összekapcsolta azt a túlvilági, misztikus tartalommal.

S talán épp e kettősségben: látvány és látomás, realitás és irreálitás, földi vaskosság és testetlen áhítat ötvözésében lehet leginkább megragadni a barokk lényegét.

A barokk szentek nem csupán túlvilági lények, hanem hús-vér, könnyezve szenvedő emberek, akik fájdalomuknak túlzott pátosszal adnak kifejezést. Szobrászatban és festészetben szenvedélyes mozgású, izgatott taglejtésű, végletes érzelmeket hordozó alakokat ábrázoltak. A barokk **festészet** megbontotta a reneszánsz képek geometriai alakzatokba zárt kompozícióját, s nyitott szerkezeti formákat hozott létre. Legtipikusabb alkotásai a templomok mennyezetfreskói, melyek illuzionisztikusan kitágították a teret, s eget-földet egyesítő mozgalmas látomást ábrázoltak. A képek azt a látszatot keltették a hívekben, mintha megnyílt volna a templom boltzata, hogy így egyenesen a mennyek dicsőségét szemlélhessék. A barokk templomstílus a jezsuiták révén az egész világon elterjedt. Hazánkban jellegzetes barokk templomok pl. a budai *Szent Anna-templom* vagy az egri *Minorita-templom*. A barokk paloták közül a legnevezetesebb a *fertői Esterházy-kastély* és a *keszthelyi Festetics-kastély*. Több termüket rokokó kiképzés díszíti.

A reneszánsz szobrok nyugalmával szemben a **barokk szobrok** mozgalmasak, dinamikusak. A szárnyaló angyalok, az átszellemült szentek szinte súlytalanul lebegnek. Az itáliai barokk szobrászat legjelesebb művésze *Lorenzo Bernini* (1598–1680).

A barokk festészet legnagyobbjai az olasz *Caravaggio* (kara-vadzsdzsó; 1573–1610), a holland *Rembrandt* (1606–1669), a flandriai *Rubens* (rubensz; 1577–1640), a spanyol *Velazquez* (velaszkesz; 1599–1660) s a Spanyolországban letelepedett, görög származású *El Greco* (el grékó; 1548–1614).

Magyarországon a barokk festészet magasabb szintű térhódítására csak a törökök kiűzése után kerülhetett sor. Főpapjaink az újjáépített templomok kifestésére jórészt osztrák mestereket hívtak be. – A kor legnevezetesebb magyar arc-képfestője *Mányoki Ádám* volt (1673–1756). Legszebb műve *II. Rákóczi Ferenc* fejedelem portréja.